

בעניין שבין: התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697

ע"י ב"כ עוה"ד אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או
אריאל ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטוירט ו/או
רחל אל-שי רוזנפלד ו/או רותם בבלי-דביר ו/או תמר
באום ו/או אורי הס ו/או דנה פרימור-אזר

מרח' יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054 ירושלים 91043
טל': 02-5000073; פקס: 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. היועצת המשפטית לממשלה
2. פרקליט המדינה
3. משטרת ישראל
4. היועצת המשפטית למשרד ראש הממשלה
5. האפוטרופוס הכללי
המשיבים 5-1 כולם ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה
מרח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 073-3925590; פקס: 02-6467011
6. חה"כ בנימין נתניהו, ראש הממשלה
ע"י ב"כ עוה"ד אוריאל חור ניזרי
מרח' דיזינגוף 259, תל אביב
טלפון: 052-5666617; פקס: 077-3179764
דוא"ל: law.chur@gmail.com

המשיבים

הודעה מטעם העותרת ובקשה לקיים דיון בעתירה

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 10.9.2023, ולנוכח האמור בתגובת המשיבים 5-1, תבקש העותרת להודיע כי היא עומדת על האמור בעתירה ובבקשה לצווים המופיעה ברישאה – העוסקת כזכור בהיעלמותן של מתנות יקרות ערך בעלות חשיבות היסטורית-יהודית – וזאת לנוכח העדר כל מענה בתגובת המשיבים, וכפי המפורט להלן:

1. העתירה שבכותרת הוגשה ביום 24.1.2023, ולאחר מיצוי הליכים ממושך מאוד, החל ביום 21.6.2021 לפני למעלה משנתיים, במהלכו נזקקה העותרת אף להליך משפטי נוסף, על פי הוראות חוק חופש המידע, בבית המשפט המחוזי בירושלים, וזאת לאחר שמשרד ראש הממשלה סירב להעביר את המידע המבוקש.
2. כך, רק בעקבות פניותיה המרובות, ותחת חרבו המתנוססת של ההליך בבית המשפט המחוזי בירושלים, נאלץ משרד ראש הממשלה להעביר לידי העותרת מידע רשמי וסדור הנוגע להעלמות רשימה ארוכה של מתנות יקרות ערך – חלקן בעלי ערך היסטורי יהודי שאינו ניתן לכימות, אשר נלקחו/נעלמו מקניין המדינה. זאת לצד מכתביה של היועצת המשפטית למשרד ראש הממשלה אל באי כוחו של ראש הממשלה, שם היא הבהירה כי מוצו כל סמכויות האכיפה ובדיקת היעלמות המתנות אשר בידיה ולכן הטיפול בהיעלמות המתנות מועבר לידי ליועצת המשפטית לממשלה. (פסקה ג' בנספח ע/1, וכן מכתביה הנוספים בנספחים ע/15, ע/16, ע/17).
3. ומכאן העתירה דנו והצווים לעתירה העוסקים בשאלה המשפטית פרשנית – מה דינן של מתנות שהחלטת ועדת המתנות (הועדה המשרדית) החליטה על תום תקופת הצגתן ושיש להשיבן לקניין המדינה? ובמילים אחרות, איפה הן המתנות יקרות הערך?

4. כך, אין הצווים המבוקשים בעתירה מתייחסים רק לבדיקה שעל המשיבים לערוך לאור היעלמות קניין המדינה שערכו נאמן במיליוני שקלים – ובוגם ספר התנ"ך הראשון עם תירגום רש"י שהוא אוצר יהודי היסטורי שלא יסולא מפז, שהתקבל באופן ישיר מנשיא רוסיה ונעלם לאחר שניתן לראש הממשלה אישור להציגו במעונו – אלא גם ביחס לאחריותו של **האפוטרופוס הכללי** (המשיב 5), לפי סעיף 5(א) לתקנות שירות הציבור (מתנות), תש"ס-1980 (להלן: "**התקנות**"); וביחס לאחריותו של **ראש הממשלה** (המשיב 6) לפי סעיף 3 לחוק שירות הציבור (מתנות), תש"ס-1979 (להלן: "**חוק המתנות**").
5. ביום 1.8.2023 התקבלה תגובה מקדמית לקונית מטעם המשיבים 1-5 לעתירה ולה צורפו החלטת פרקליט המדינה הקצרה, בה הוא מודיע כי "הוחלט שאין הצדקה להמשך טיפול בנושא במישור הפלילי" (פסקה 8 **נספח מש/1**). את החלטתו הוא מבסס על סמך "סבירות לא מבוטלת, ובוודאי שלא ניתן יהיה לשלול אפשרות, כי מתנות שלא הוחזרו נשברו או אבדו, לרבות בעת אריזת ואחסון החפצים בלשכת ראש הממשלה בירושלים, נוכח שיפוצים שנערכו בלשכה בתקופה הרלוונטית ובאריזת החפצים במעון ראש הממשלה בבלפור עם סיום הכהונה" (פסקה 7 **נספח מש/1**).
6. **פרקליט המדינה לא מציין בתגובתו אם לשם הסקת המסקנה הזו נערכו כל פעולות חקירה, תשאול עדים או נסיונות להתחקות אחר מצלמות או רישומים – והוא נוקט לשון מתחמקת וערטילאית של "סבירות לא מבוטלת, ובוודאי שלא ניתן לשלול אפשרות", לשון נעדרת כל החלטיות – ולא בכדי.**
7. **אך השורה התחתונה נותרת זהה – העובדות הן, ועל כך אין חולק, שמקניין המדינה נעלמו מתנות יקרות ערך, אשר גם כיום לאיש אין מושג היכן הן, ולא נעשה שום מאמץ לאתרן.**
8. הנה, לתגובה הנ"ל צורף סיכום דיון שהתנהל בנושא במשרד המשפטים מיום 20.7.2023, ובו הוסבר בבירור כי "**מספר רב של מתנות טרם הוחזרו**" (פסקה 4 ברקע לדיון, **נספח מש/2**). יחד עם זאת, סיכום המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, בצורה לקונית, כי לא נמצאה "תשתית מספיקה לשם נקיטת הליך אזרחי מטעם המדינה כנגד מאן דהוא". ועל כן, "משרד ראש הממשלה יפעל להפקת לקחים לשם יישום הוראות הדין והנהלים המחייבים, בכל הקשור לספירת מלאי ומצאי של המתנות שאושרו לתצוגה על ידי ועדת המתנות, בדגש על שיתוף הפעולה הנדרש מצד נבחר הציבור".
9. אם כן, לסיכום תגובת המשיבים מיום 1.8.2023: המתנות יקרות הערך עודן חסרות, אך יחודדו הנהלים להבא.
10. תגובותיהם הלקוניות של המשיבים לא עונים על הצווים המבוקשים בעתירה – **עוד לפני שאלת האחריות לפי הדין להיעלמות המתנות – איפה המתנות?**
11. וכבר ברישא לתגובה קצרה זו, ובמלוא הכבוד, לא תוכל העותרת שלא למרוט את שערות ראשה המטאפוריות, כלום היא היחידה אשר בטנה מתהפכת לנוכח אזלת היד והתגובה הרפה של רשויות אכיפת החוק? כלום מדינה הנמנית על חוד החנית של הקדמה הטכנולוגית בעולם, היודעת לבצע מבצעי מודיעין מורכבים ביותר – מניחה למספר רב של אוצרות העם היהודי להעלם מבלי שנעשה כל מאמץ קל שבקלים לאתרם? האם על הציבור בישראל להסתפק בתשובה לפיה "לא ניתן לשלול כי אבדו המתנות", וזאת מבלי שנעשה כל מאמץ רציני לחפשן? העותרת תבקש לטעון כי אין לאפשר התנהלות זו.

התייחסות העותרת – היכן המתנות יקרות הערך?

12. במלוא הכבוד השמור למשיבים, תגובה מקדמית זו אינה עונה על המבוקש בצו על-תנאי ג' לעתירה המורה לבוא ולנמק מדוע לא ישיבו ויחזירו את המתנות (קניין המדינה) לחזקת המדינה. נוכח העובדה כי ישנו אינטרס ציבורי היסטורי-יהודי משמעותי בהשבת המתנות לחזקת המדינה (ובפרט, ספר התנ"ך הראשון עם תירגום רש"י).

13. יתרה מכך, התשתית הברורה בעתירה – כפי שעולה ממכתבים רשמיים של משרד ראש הממשלה ורישומי ועדת המתנות – **מוכיחה כי אכן התקיים ניהול ברור של המתנות יקרות**. ממכתבה של היועצת המשפטית למשרד ראש הממשלה מיום 16.1.2023 אל באי כוחו של ראש הממשלה (נספח ע/17), עולה בבירור כי במהלך שנות כהונתו, נעשו ניסיונות של ועדת המתנות המשרדית לערוך בדיקת מלאי של המתנות בכל, אך ראש הממשלה הביע התנגדות נחרצת לעריכת הבדיקה מטעם ועדת המתנות וטען שמקורה בשיקולים זרים. הוא דרש לדחות את ביצועה עד לסיום כהונתו. וזאת למרות שהובהר לו, כי ההתנהלות משיתה עליו אחריות מוגברת למתנות אלו. (פסקה 3 למכתבה, נספח ע/17).

14. כלומר, מעיון התכתבות היועצת המשפטית של משרד ראש הממשלה מול באי כוחו של ראש הממשלה (נספחים ע/15, ע/16 ו-ע/17), עולה בבירור כי המתנות יקרות הערך נרשמו כדין (חוק המתנות והתקנות) והותרו לו להציגן במשרד ומעון ראש הממשלה הרשמי.

15. אם כן – לא נמסרה תשובה ביחס לשאלת הימצאותן של המתנות? או, איפה ספר התנ"ך הראשון עם תירגום רש"י?

16. העותרת תזכיר, כי היועץ המשפטי לממשלה בחר להתייצב במספר הליכים שונים ייחודיים בשנים האחרונות, ואף לתבוע ולערער בשם האינטרס הציבורי – רק כדי לקבל ולהביא לחזקת המדינה כל "נכס בעל אופי ציבורי-לאומי". כך, היועץ המשפטי לממשלה הוא שטבע את "דיני הקניין התרבותי" בעמדה שהגיש לבית המשפט המחוזי בירושלים כדי להשיב לקניין המדינה מכתב של יי טרומפלדור שנמצא היה בחזקה פרטית (ראו ה"פ (מחוזי י-ם) 48482-06-19 מכון ז'בוטינסקי בישראל נ' בית המכירות Ltd King David Auction (נבו 27.10.2022); ובדומה גם התייצב וערער היועץ המשפטי לממשלה נגד החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים שלא להעביר לקניין המדינה את טיוטת בעהם להכרזת העצמאות (ראו ע"א 8323/17 מדינת ישראל ואח' נ' דניאל יוסף בעהם (אר"ש, 20.5.2019)).

17. על כן, ניתן רק לתמוה מדוע היועצת המשפטית לממשלה לא מוסרת מענה ביחס לשאלת מקום הימצאותן של המתנות יקרות הערך ומצבן.

18. והנה, כאשר בענייננו אין לצדדים מחלוקת עובדתית ביחס להיעלמות המתנות בעלות אופי ציבורי-לאומי – רכוש העם היהודי ומדינת ישראל, העותרת תדגיש כי חלה חובה על איתורן והבנה כיצד הן נעלמו למען הדורות הבאים.

שאלת האחריות למתנות יקרות הערך – המחלוקת הפרשנית להוראות הדין

19. מתגובות המשיבים, עולה מחלוקת משפטית פרשנית בין העותרת אל המשיבים, ביחס לאחריות הדין החל בענייננו.

20. כלומר, התשתית העובדתית ברורה ואין חולק – אבל קיימת מחלוקת פרשנית משפטית בין העותרת למשיבים ביחס לפרשנות של חוק המתנות והתקנות. לכן השאלה המשפטית עודנה

עומדות לפני בית המשפט הנכבד: **מה דינן של מתנות שהחלטת ועדת המתנות (הועדה המשרדית) החליטה על תום תקופת הצגתן ושיש להשיבן?**

21. חוק המתנות קובע בסעיפים 2 ו-3 את הדין והחובה החלה על מקבל המתנה – ראש הממשלה. כמו כן, במקרה של לאקונה, או חסר כלשהו בדין, נקבע בסעיף 5(א) לתקנות: כי "מתנה שלא נקבע לגביה אחרת בתקנות אלה או לפיהן, תימסר לידי האפוטרופוס הכללי, ואולם רשאית הועדה המשרדית להחליט על שמירת המתנה במשרד הממשלתי, לשם הצגתה במקום ולתקופה שתחליט; החלטה כאמור תירשם בספר המתנות".

22. והנה, בענייננו, הרישום של ועדת המתנות ברור ומדוקדק (ראו **נספח ע/1**), וכך גם סיוס התקופה להצגת המתנות ברורה – סיוס כהונתו (פסקה 3 **נספח ע/17**). אם כן, לעמדת העותרת האחריות למתנות יקרות הערך, להימצאותן ולהיעלמותן ברורה מהדין החל בענייננו.

23. יתרה מכך, עולה כי היועצת המשפטית של משרד ראש הממשלה שבה והבהירה באופן שאינו משתמע לשני פנים את הוראות סעיף 42.762(ב) ו-(ג) לתקנון שירות המדינה (להלן: "התקשי"ר"), כי "עובד ציבור שקיבל מתנה רשמית בעלת משמעות סמלית או ייצוגית ומעוניין בהצבתה במשרד" הוא ש"יתחייב להחזירה בעת פרישתו מהעבודה, מכל סיבה שהיא".

24. העותרת עמדה בעתירתה על כך שהדין הברור קובע כי האחריות להיעלמות המתנות יקרות הערך חלה על מקבל המתנה וההיתר להצגתה – ראש הממשלה. **מצד שני, הטילו המשיבים את האחריות על גורם עמום כלשהו במשרד ראש הממשלה – ובאופן מפורש – לא על נבחר הציבור.**

25. אם כן, עמדת המשיבים היא בניגוד גמור להלכה הפסוקה בבג"ץ 7074/93 מאיר סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה, מח(2) 790,749 (1994); וכן בניגוד גמור ליתדות שנקבעו ע"פ 521/87 מדינת ישראל נ' עינב, פ"ד מה(1) 434, 418 (1990):

"ככל שגבוה יותר וחשוב יותר מעמדו של בעל התפקיד הממלכתי, כך חייבת לגבור אחריותו לתקינות מעשי המינהל למניעת השחתת המידות".

26. **אשר על כן, קיימות מחלוקת משפטית פרשנית שהציפה העותרת בעתירה – מחלוקת שרק התרחבה לאחר הגשת תגובות המשיבים – על מי האחריות להיעלמות המתנות לפי הדין?**

בתגובות המשיבים – אין כל התייחסות ונימוק לדין האזרחי-מינהלי

27. מלבד הצו בעתירה המתייחס לשאלת האחריות הפלילית והבקשה לפתוח בחקירה עקב החשש לעבירת גניבה בידי מורשה (סעיף 393 לחוק העונשין, התשל"ז-1977). הרי שחלק מהצווים בעתירה מתייחסים גם לאכיפת הדין האזרחי-מינהלי (לשם כך צורף גם המשיב 5).

28. בתגובת המשיבים, ובפרט הנספחים שצורפו לה – החלטת פרקליט המדינה וסיכום הדיון – אין כל התייחסות ונימוק לאי-אכיפת הדין האזרחי-מינהלי (לרבות שאלות בדבר **קנס או נופר כסף** מעובד הציבור שהפר חובה המוטלת לפי סעיף 3 לחוק המתנות).

29. יתרה מכך, העותרת תפנה לבעיה לוגית אינהרנטית בתגובות המשיבים, מכיוון שאם הוחלט שאין זה המקום לפתוח בחקירה פלילית כנגד ראש הממשלה "**מטעמים של דיות ראיות**" – לפי החלטת פרקליט המדינה – **ולא מטעמים של היעדר אשמה** – הרי שהדין האזרחי-מינהלי בעניין זה, **כלל וכלל לא דורש רף ראיתי דומה להליך הפלילי.**

30. **מן המפורסמות שהדין האזרחי-מינהלי כלל לא דורש רף להוכחה שהוא מעבר לכל ספק סביר – אלא המבחן הוא מאזן ההסתברויות.**

31. על כן, בשעה שהחלטת פרקליט המדינה מדגישה כי התיק הפלילי נסגר מטעמים של דיות בראיות (סעיף 3 לתגובת המשיבים) ולא בטענה של חוסר אשמה – **הרי שלא ניתן להתייחס לרף הראייתי הפלילי כשווה לרף הראייתי הנדרש בדין האזרחי-מינהלי**. בנוסף לכך, לא ניתנו כל נימוקים אחרים או התייחסות לשאלת אכיפת הדין האזרחי-מינהלי.

32. מכאן, תטען העותרת כי אין בתגובות המשיבים כדי לענות, או לרפא חלקים גדולים בעתירה – ובפרט אלה המתייחסים לפתיחה בהליך אזרחי-מינהלי בעניין.

התייחסות למעשים דומים, או עדות שיטה

33. העותרת הדגישה בעתירתה את פרק ד.1 ברקע העובדתי כדי לפרט על פרשת המתנות הקודמת של ראש הממשלה – ובפרט דו"ח היועץ המשפטי לממשלה דאז, אליקים רובינשטיין שהתייחס לנושא הזה בפירוט רב.

34. יוזכר, כי אין זו הפעם הראשונה בה מתנות יקרות ערך נעלמות ואינן מוחזרות לקניין המדינה. **כפי שפורט בעתירה, אז בשנת 1999 פשטה המשטרה על ביתו הפרטי של ראש הממשלה ומצאה את המתנות יקרות הערך מוסתרות כאשר המדבקה שהייתה עליהן שציננה כי מדובר ברכוש משרד ראש הממשלה, גורדה והוסרה.**

35. בעתירה פורט בהרחבה על המחלוקת שהתגלתה בין פרקליטת המדינה, עדנה ארבל, ליועץ המשפטי לממשלה רובינשטיין, ביחס להעמדה לדין על עבירה של גניבה בידי מורשה. שם לבסוף החליט האחרון להוציא דו"ח ציבורי חריף, בו צוין כי החליט שלא להעמיד לדין פלילי עקב קשיים ראייתיים.

36. העותרת תטען כי בעניין מעשים דומים, או עדות שיטה – ההלכה מחייבת לבחון את צירוף כלל המעשים והנסיבות יחד, וראו לעניין זה את הקבוע ב-ע"פ 265/64 **שיוביץ נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד יט(3) 421, 438 (1965), הנשיא אגרנט בעמ' 449, 460.

37. והנה, בתגובות המשיבים אין כל התייחסות לפרשה הקודמת – ובפרט למעשים הקודמים בדבר אי-החזרת מתנות יקרות ערך שהן קניין המדינה, וכפי שפורטו בדוח רובינשטיין.

תגובות המשיבים לא משנות את התשתית העובדתית בעתירה

38. העתירה הוגשה לאחר שלא השיבו המשיבים 1-3 לפניות העותרת לעשות שימוש בסמכותם ולפתוח בבדיקה פלילית להיעלמותן של המתנות יקרות הערך, במשך למעלה משנה וחצי, בניגוד חובה החלה עליהם לפי סעיפים 2(א) לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958 (להלן: "**חוק ההנמקות**"). לכן, נטען בפרק ה.3. לעתירה כי אי-המענה של המשיבים 1-3 בפרק הזמן הקבוע במסגרת חוק ההנמקות פירושו **סירוב לבקשה לבחון** [ביחס לסירוב לבקשה העולה מאי-מענה ראו: בג"ץ 9388/11 **גולדין אלי נ' שרת התרבות והספורט** (נבו) 27.02.2012 (בפסקה 4 לפסק הדין); בג"ץ 4221/20 **עו"ד משה הר שמש נ' מנהל רשות המיסים** (נבו) 28.6.2020, בפסקה 3 לפסק הדין; עת"מ (חי') 1179/03 ד. **עירון בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה- חיפה**, פס" 9 לפסק הדין (פורסם בנבו, 6.1.2004); דפנה ברק ארז **משפט מינהלי** 419 (כרך א', 2010) (להלן: "**ברק ארז**")].

39. מכאן, שהעתירה דנן הוגשה נגד **סירוב** המשיבים 1-3 לבקשת העותרת לפתוח בבדיקה פלילית להיעלמותן של המתנות יקרות הערך. **ועל כן, לעמדת העותרת אין בתגובות המשיבים כדי לשנות את התשתית העובדתית בעתירה, אלא רק לגדר את המחלוקת בין הצדדים.**

40. אשר על כן, תבקש העותרת לעמוד על עתירתה ולקיים דיון בנושא בבית המשפט הנכבד.

41. העותרת תבהיר, כי במידה שבית המשפט הנכבד יסבור כי יש לתקן העתירה בהתאם לתגובות המשיבים, העותרת תתקן בהתאם להוראה לתיקון העתירה בבג"ץ 3921/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה (אר"ש, 22.7.2021), ראו פסקה 18 לפסק דינו של כב' השופט י' עמית; וכן החלטת כב' השופט סולברג בהליך הנ"ל מיום 26.10.2022.

42. מן הדין ומן הצדק להיענות למבוקש בהודעה זו.

הידי נגב, עו"ד

תומר נאור, עו"ד

ב"כ העותרת

היום, יום שני ג' תשרי תשפ"ד, 18 ספטמבר 2023